

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม

QUALITY OF LIFE IN THE ELDERLY
WITH OSTEOARTHRITIS OF THE KNEE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2539

ISBN 974-588-683-1

สงวนลิขสิทธิ์

๐๗

๗๔๔๕๑

๒๕๓๙

๑๖๕

ชื่อวิทยานิพนธ์   คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม
ผู้วิจัย   ปราณี กาญจนวรรณค์
ปริญญา   พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

สมพันธ์ หิญชีระนันท์ วท.บ. (พยาบาล) เกียรตินิยม, M.S.

สุวิมล กิมปี วท.บ. (พยาบาล), ค.ม. (วิจัยการศึกษา)

วิไล กุปต์นริศศิษย์กุล พ.บ., ว.ว. (เวชศาสตร์ฟื้นฟู)

วันที่สำเร็จการศึกษา   19 มีนาคม พ.ศ. 2540

บทคัดย่อ

โรคข้อเข่าเสื่อมเป็นโรคเรื้อรังที่พบบ่อย และเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านชีวิตสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตเป็นอันมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพยาบาล และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตเฉพาะในเชิงจิตวิสัย โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของชาน เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเป็นโรคข้อเข่าเสื่อมที่ไม่เคยรักษาข้อเข่าเสื่อมด้วยการผ่าตัด ไม่ได้มารับการตรวจรักษาครั้งแรก และมารับการตรวจรักษาจากโรงพยาบาล 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ปัจจัยด้านประชากร ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ และคุณภาพชีวิต รวมทั้งเครื่องมือประเมินความรุนแรงของโรคข้อเข่าเสื่อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 อายุ มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = -.7438$) และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = .4256$)

3. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = .4106, .6044$ ตามลำดับ)

4 ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ ระยะเวลาการเจ็บป่วย และความรุนแรงของโรค มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 ($r = -.6764, -.8907$ ตามลำดับ)

5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ความรุนแรงของโรคและรายได้ เป็นกลุ่มตัวทำนายที่ดีที่สุด ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของคุณภาพชีวิตได้ ร้อยละ 81.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

จากผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลควรจัดทำโครงการให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ความรุนแรงของโรคเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรแนะนำแหล่งในการสนับสนุนช่วยเหลือด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อมด้วย

Thesis Title Quality of Life in the Elderly with Osteoarthritis of the Knee

Name Pranee Karnjanavorawong

Degree Master of Nursing Science (Adult Nursing)

Thesis Supervisory Committee

Sompan Hinjiranan, B.Sc. (Nursing) honor, M.S.

Suvimol Kimpee, B.Sc. (Nursing), M.Ed. (Ed. Research)

Vilai Kuptniratsaikul, M.D., Graduate Diploma in
Clinical Science (major in rehabilitation)

Date of Graduation 19 March B.E. 2540 (1997)

ABSTRACT

Osteoarthritis is a chronic disease commonly found in the elderly. It is an important health problem resulting in biopsychosocial change in the elderly and it also considerably affects their quality of life. Therefore, the researcher paid more attention on studying factors that were concerned with the quality of life in the elderly suffered from osteoarthritis of the knee in order to establish a guideline to educate them and help enrich their quality of life.

The main purpose of this research is to study the quality of life in subjectivity by applying Zhan's concept as a framework for the research. A sample group of 100 male and female elderly patients treated in four hospital in Bangkok, aged 60 years old or more with osteoarthritis of the knee but never undergone any knee operation, were interviewed. The studied parameters included the demographic, socio-economic, as well as health related factors of the elderly with osteoarthritis of the knee, and the tool evaluating the severity of osteoarthritis of the knee was also used. The data were analyzed with Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression. The results were as follows

- 1 The quality of life in the elderly with osteoarthritis of the knee was fair.
- 2 Demographic factors including age, marital status and gender. The age correlated negatively to the quality of life ($r = -.7438$) but the marital status correlated positively ($r = .4256$). However the correlation of the gender and the quality of life has no the statistically significant level of .05

3 Socio-economic factors including education and income correlated positively to the quality of life ($r = .4106, .6044$, respectively) at the statistically significant level of .001.

4 Health related factors including duration of illness and severity of the disease correlated negatively to the quality of life ($r = -.6764, -.8907$, respectively) at the statistically significant level of .001.

5 Stepwise multiple regression analysis indicated that severity of the disease and patient's income were predictors accounting for 81.09 percent variance in the degree of the quality of life at the statistically significant level of .001.

Based on the results of this study, the researcher recommends that nurses should arrange a program to educate the elderly patients with osteoarthritis of the knee to perform suitably in order to prevent an increase of severity of the disease, and to suggest the sources of support income for the elderly patients with osteoarthritis of the knee as well.